

2023-2024

קורס 290.1021 – יסודות הסייעוד

סמסטר א'

מועד: יום א' שעות 8:30-11:45

מרצות: פרופ' אנה זיסברג, דר' נוסייבה ריאן-גרה, דר' ראיפה ג'בארין, גב' ענבל פרן פרח, גב' אילת סופר

שעות קבלה בתיאום מראש במייל:

פרופ' אנה זיסברג: azisberg@univ.haifa.ac.il

דר' נוסייבה ריאן-גרה: nrayan@univ.haifa.ac.il

גב' ענבל פרן פרח: ifaranper@staff.haifa.ac.il

דר' ראיפה ג'בארין: rjabareen@staff.haifa.ac.il

גב' אילת סופר: ayelet.sofer@b-zion.org.il

רמת הקורס: תואר ראשון שנה א' (גנרי, הסבת אקדמאיים)

מבנה הקורס: קורס מבוא, המשלב הרצאות במליאה, דיונים וסדנאות בקבוצות. הקורס מהווה דרישת קדם לכל קורסי הסייעוד והניהול הבאים אחריו.

בין השעות 8:30 ל-10:00 השיעור יתקיים במליאה (כל הקבוצות ביחד) בבניין ראשי חדר 1001

בין השעות 10:15 ל-11:45 השיעור יתקיים בקבוצות ההנחה בחדרים עפ"י החלוקה הבאה:

פרופ' אנה זיסברג - 707

דר' נוסייבה ריאן-גרה – 626

גב' ענבל פרן פרח – 1001

דר' ראיפה ג'בארין – 462

גב' אילת סופר – 708

על הקורס ומטרותו המרכזית:

הקורס יתמקד בנושאים בעלי זיקה ישירה לסייעוד: הבריאות, האדם, הטיפול האכפתי - Caring והיבטים סביבתיים וחברתיים. בבסיס הקורס יעמדו היסודות הערכיים עליהם נשען המקצוע, ההומניזם, והאיכות. מטרת העל של הקורס היא גיבוש השקפת עולם פרופסיונאלית בסייעוד.

יעדים:

- פיתוח חשיבה מערכתית ביקורתית.
- פיתוח מודעות לחשיבות התפקוד אל מול שונות חברתית.
- פיתוח מודעות לחשיבות התפקוד במצבים שאינם מובנים לנו או לא מוכרים לנו.
- פיתוח מודעות לחשיבות התפקוד במורכבות.
- פיתוח יכולת למידה עצמית וקבוצתית.
- פיתוח מודעות עצמית לשינויים שחלו בזהות המקצועית במהלך הקורס.

תכנים:

- מחשבת הסייעוד וזהות מקצועית
  - הגדרות הסייעוד השונות והתפתחות מקצוע הסייעוד.
  - הסייעוד כמקצוע שיויוני
  - דימוי מקצועי
  - מגדר בסייעוד
- על הבריאות כמושג -על
  - הגדרות ומאפייני המושג.
  - ההשפעות של תפיסת בריאות שונה על מצב בריאות האוכלוסייה.
  - בריאות וסייעוד בראיה גלובלית
- על מערכת הבריאות בישראל
  - מבנה מערכת הבריאות.
  - היסטוריה של מערכת הבריאות.
  - גורמים שהשפיעו על מערכת הבריאות
  - אלימות במערכת הבריאות
- החוקים שבבסיס העשייה הסייעודית
  - חוק הבריאות והשפעתו על מערכת הבריאות בארץ.
  - חוק זכויות החולה והשלכותיו על המערכת.
  - חוק החולה הנוטה למות
- על השאיפה לשיויון ורב תרבותיות בסייעוד
  - הכרת המושג רב תרבותיות וחשיבותו בסייעוד.
  - שיויון במערכת הבריאות - הפער בין הרצוי למצוי
- תפקיד הקהילה בבריאות.
- יחס של סיעוד למשפחה.

מתודולוגיה:

רוב החומר יינתן לקריאה בבית כדרישת קדם לדיונים בכיתה. התרגילים מהווים בסיס לעבודה קבוצתית בכיתה.

דרישות הקורס:

1. נוכחות חובה בשיעורי המליאה והקבוצות (היעדרות מותרת עד - 20%) - היעדרות מעל 20% (כ- 2 שיעורים) לא תאפשר לסיים בהצלחה קורס ולקבל ציון עבורו
2. קריאת ספרות והגשת 3 מטלות אישיות (הנחיות בנספח 1)
3. ניתוח סוגיות שונות בכתב ברמה אישית וקבוצתית. כל התרגילים יוגשו באמצעות מערכת ה-Moodle. לא יתקבלו תרגילים בדואר אלקטרוני.

4. השלמת 4 שעות מחקר במערכת הסונה או מטלה חלופית במהלך השנה (כפי שמצויין בשנתון). הסברים מפורטים יינתנו בתחילת השנה ע"י מתאמת הסונה. הנחיה זו היא רק לסטודנטים בתכנית הגנרית. *סטודנטים שיש ברשותם מכתב התאמות מהאוניברסיטה וזקוקים להנגשה בקורס מוזמנים לפנות למרצות לפי קבוצת ההנחיה בשעות הקבלה או במייל בסמוך לתחילת הקורס.

הערכה:

- השתתפות פעילה בדיונים ופרזנטציות 20% מהציון
- הגשת מטלות אישיות 50% מהציון
- מטלה סופית 30% מהציון

ציון עובר – 70. הגשת כל המטלות היא חובה ותנאי הכרחי להשלמת הקורס.

ביבליוגרפיה:

ספרים מומלצים לקריאה מלווה לקורס:

- ברטל, נ. (2015). לצדך בדרך. פרקי היסטוריה של הסייעוד הישראלי 1936-2012. הוצאת כרמל, ירושלים.
- שחף, ש. (2014). אחות טובה דייה- הסייעוד בין אידאל למציאות, ישראל 1960-1955. הוצאת רסלינג, תל אביב.
- מן, מ. (2016). סטטוסקופ ומחרשה. בנתיב המרפאה בקבוצים. התפתחות שירותי הבריאות בקבוצים בשנים 1910-1948. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

תכנית השיעורים

מטלות להגשה	נושא השיעור	שיעור	
	בריאות – הגדרות והשפעות על מצב בריאות האוכלוסייה	שיעור 1	1.
	מפגש היכרות ודין		
	צמתים היסטוריים בהתמקצעות הסייעוד	שיעור 2	2.
	אחיות פורצות דרך ומגדר בסייעוד		
האזנת חובה לשיעור 2:			
מלחי, י. הסטיסטיקאית עם המנורה ביד [פודקאסט] (פרק 203). בתוך היסטוריה לילדים. כאן פודקאסטים. https://www.kan.org.il/Podcast/item.aspx?pid=8406			
Sherifali, D. (2020). The Year of the Nurse, Florence Nightingale and COVID-19: Reflections from Social Isolation. <i>Canadian Journal of Diabetes</i> , 44(4), 293-294.			
	מבוא למחשבת הסייעוד	שיעור 3	3.
	דימוי מקצועי זהות מקצועית ונאומו מעלית		
קריאת חובה לשיעור 3:			
שגב, ר. (2020). "התשמע קולי!" מבט היסטורי על התודעה הציבורית למקצוע הסייעוד בישראל, האחות בישראל 20, 17-20.			

<p>http://www.inu.org.il/wp-content/uploads/2020/05/%D7%94%D7%90%D7%97%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%90%D7%99-2020.pdf</p> <ul style="list-style-type: none"> Lampert, L. (2017). Debunking Nursing Stereotypes. <i>DailyNurse</i>. Retrieved from: https://dailynurse.com/debunking-nursing-stereotypes/ 			
4.	שיעור 4	המטופל במרכז caring דיון- סיעוד ומשפחה	מליאה קבוצות
<p>הגשת מטלה 1: נאומי מעלית עד לתאריך</p>			
<p>קריאת חובה לשיעור 4: "ספרא": ההורים התאשפזו עם ילדיהם במחלקה הפסיכיאטרית. (2023, יולי 7). מערכת דוקטורס אונלי, 2023, אוחזר מתוך: https://childpsychiatry.doctorsonly.co.il/2023/07/290428/?utm_source=%D7%93%D7%95%D7%A7%D7%98%D7%95%D7%A8%D7%A1+%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%9C%D7%99&utm_campaign=013bcaacc1-2017-12-12-childpsychiatry_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_27711b2594-013bcaacc1-330701508 האזנת חובה להסכת חיות כיס פרק 24/6 https://www.kan.org.il/podcast/item.aspx?pid=24963</p>			
5.	שיעור 5	מערכת הבריאות וחוק ביטוח בריאות ממלכתי כלכלת בריאות בישראל ובריאות במדינת רווחה	מליאה מליאה
<p>הגשת מטלה מס' 2: ניתוח מאמר</p>			
<p>האזנת חובה לשיעור 5: היסטוריה רפואית [פודקאסט]. (פרק 188). בתוך חיות כיס. תאגיד השידור הציבורי כאן 11. https://www.kan.org.il/podcast/item.aspx?pid=19746 מאמר למטלה כלכלת בריאות ובריאות במדינת הרווחה: איזנבוכ, ד. (2023). משרד האוצר מקדם: תשלום מראש על תורים לרפואה יועצת במטרה למנוע אי-הגעה, דבר היום. אוחזר מתוך: https://www.davar1.co.il/418186</p>			
6.	שיעור 6	פגיעות אלימות במערכת הבריאות	מליאה קבוצות
<p>קריאת חובה לשיעור 6: לב, ש., ודולברג, פ. (2023). מי מטפל במטפלים במוסדות הסיעודיים? על הקשר האפשרי בין פגיעות לבין פגיעה. <i>גרונטולוגיה וגריאטריה</i>, נ (3), 15-30.</p>			
7.	שיעור 7	אי שוויון במערכת הבריאות ורב תרבותיות דיון - סרטונים	מליאה קבוצות
<p>הגשת מטלה מס' 3: ניתוח סרטונים בסוגיות רב תרבותיות</p>			
<p>פייית חובה לשיעור 7: פרקים מהתכנית סליחה על השאלה, כאן 11: סליחה על השאלה - עולים מברית המועצות: https://www.youtube.com/watch?v=w0CbUMLkpdA</p>			

<p>סליחה על השאלה - אתיופים : https://www.youtube.com/watch?v=9oOh4lNTuqM</p> <p>סליחה על השאלה - ערבים : https://www.youtube.com/watch?v=khPmkDuHGbA</p> <p>סליחה על השאלה בערבית - יהודים דוברי ערבית : https://www.youtube.com/watch?v=UGVvk5dpI8s0</p> <p>סליחה על השאלה בערבית - להטי"ב : https://www.youtube.com/watch?v=YgdCEM3X8Iw</p> <p>קריאת חובה לשיעור 7 : אלרועי, א'; שוסטר, מ'; אלמקייס, ע' (2016). כשירות תרבותית של בתי חולים כלליים בישראל, מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל; דמ-16-706.</p>			
8.	שיעור 8	טיפול פליאטיבי/תומך וחוק החולה הנוטה למות (מרצה אורח)	מליאה
		דיון	קבוצות
<p>קריאת חובה לשיעור 8 : שוורצמן, פ' (2022). טיפול פליאטיבי בישראל – פנינו לאן? הרפואה, 161 (5), 274-276.</p>			
9.	שיעור 9	עקרונות בקידום בריאות וסיעוד בקהילה	מליאה
		דיון	בקבוצות
<p>קריאת חובה לשיעור 9 : ארגון הבריאות העולמי אמנת אוטווה לקידום הבריאות. (1986). קידום בריאות /http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa/en ניסנהולץ-גנות, ר., רוזן, ב., והירשפלד, מ. (2016). תמורות בעבודת האחות בקהילה בישראל. ביטחון סוציאלי, 99, 121-147. mailto:https://www.btl.gov.il/Publications/Social_Security/bitahon99/Documents/60-rachel.pdf</p>			
10.	שיעור 10	איכות בבריאות (מרצה אורח)	מליאה
		מחקר, EBP	מליאה
<p>קריאת חובה לשיעור 10 איכות בבריאות : וייס, ד. (2020). הבטחת איכות בסייעוד בישראל, מסע של חלוציות ומובילות בשנים 1948-1995. גוף ידע, 18: עמודים 55 עד 71. קריאת חובה לשיעור 10 מחקר בסייעוד : גוכשטיין, א', רוזנטשטיין, א', שוקרון, ג', גנדלר, י', סינאני, נ', עבד אל חי, ר', ... ביתן, ש' (2020). אקמו (ECMO) מציל חיים בילדים - האם פרוטוקול הטיפול הסייעודי מפחית התפתחות פצעי לחץ בקרב מטופלים הזקוקים לחיבור למכונת האקמו? גוף ידע, 18, 46-53.</p>			
11.	שיעור 11	פאנל מטופלות – שיר ולינדה	מטלת סיום
		עיבוד וסיום הקורס	יקבע תאריך בהמשך

הנחיות למטלות הגשה

מטלה מס' 1: נאום מעליות

אחת השאלות שישאלו אתכם הכי הרבה בשנים הקרובות: "למה הלכתם ללמוד סיעוד?" לפעמים זה יהיה מתוך סקרנות אמיתית ולפעמים מתוך התנשאות מסוימת (למשל, לא כולם מודעים לכך שזה מקצוע אקדמי/ לא כולם חושבים שהוא מתאים לגברים).

האם יש לכם תשובה מוכנה לשאלה הזו? האם יצא לכם לתת תשובה קולעת שתשאיר אתכם מרוצים ממנה ואת הצד השני מופתע ואפילו משוכנע שהבחירה שלכם הייתה ממש טובה (מעבר ל- "אני רוצה לעזור לאחרים). להיות מוכן להציג את עצמך ואת הבחירות שלך בזמן הנכון זו משימה לא פשוטה, לא נולדים איתה אבל ניתן ללמוד ולהתכונן לקראת הזדמנויות הללו. ולכן בחרנו שכבר המטלה הראשונה בקורס שלנו תעזור לכם להתכונן למצבים רבים שתפגשו בחיים בהם תצטרכו להציג את עצמכם, את הבחירות שלכם ובמידה מסוימת גם את המקצוע שלנו.

אז מה עליכם לעשות?

תכנית עבודה עבור מטלה מס' 1:

1. החלו מלעייין בחומרים שמסבירים מה זה נאום מעליות, חלקם מצויינים מטה או חומרים נוספים שישנם באינטרנט.
2. שאלו את עצמכם מה באמת הוביל אתכם להירשם לחוג לסייעוד? לקבל החלטה על להיות אח/אחות לעתיד אפילו לעשות הסבת מקצוע לטובת העניין.
3. לא בטוחים? לא מגובשים? קראו על סיבות הנפוצות שאנשים אחרים בוחרים במקצוע, תראו עם מה אתם מזדהים. נסו לדבר על הנושא עם משפחה או חברים שאולי עזרו לכם לקבל החלטה. הסתכלו אחורה מה בחיים שלכם עד כה נתן לכם סימן שזה הכיוון שבילכתם.
4. אחרי מחשבה על הנושא כתבו תשובה קצרה לשאלה "למה החלטת ללמוד סיעוד?" המענה שלכם צריך להיות בנוי ממספר משפטים לוגיים ומשכנעים לפי עקרונות של "נאום מעליות" שאותם אתם יכולים לשאת בין 30 ל 60 שניות (לא יותר ולא פחות).
5. שכתבו את הנאום כך שמשפטיו יהיו קצרים וקולעים (מתאימים לקצב הדיבור)
6. הקריאו אותו בקול 5 פעמים לפחות, היו בטוחים שזה נכנס בזמן הקצוב ושהמסר שרציתם להעביר אכן הוא זה שעובר
7. ועכשיו תעזבו את הדף, אתם בהחלט מוכנים לשאת את הנאום שלכם, גם אם זה לא יהיה מלה במילה. אי אפשר להקריא נאום מעליות, זה לא עובד (גם אם משתמשים בטלפרומפטר, הרי לא יהיה אחד כזה יום אחד שבאמת תתבקשו להגיב לשאלה במעלית, מסיבה או מפגש חברתי).
8. הסריטו את עצמכם, ותגישו בתיבת ההגשה במודל לינק לסרטון שתעלו לרשת (סרטונים עצמם לרוב כבדים מדי).

בהצלחה!

חומרי עזר

Quinn-Szcesuil, J. (2013) Do You Need an Elevator Pitch? (Blog), *MinorityNurse*. Retrieved on 06.10.2020 From: <https://minoritynurse.com/do-you-need-an-elevator-pitch/>

How To Create A Strong Elevator Speech (2018). Business Blog for Advanced Practice Clinicians Retrieved on 06.10.2020 From: <https://npbusiness.org/create-strong-elevator-speech/>

Meinke, H (2020) Why become a nurse? 10 Reasons worth considering (Blog), Rasmussen College. Retrieved on 06.10.2020 From: <https://www.rasmussen.edu/degrees/nursing/blog/10-reasons-become-nurse/>

רעיונות נוספים לסיבות לבחור להיות אח או אחות:

<https://www.thebalancecareers.com/why-did-you-choose-nursing-as-a-career-2062662>

הנחיות למטלה מס' 2 – ניתוח מאמר:

עליכן. ם לנתח את המאמר הנמצא בחובת הקריאה לשיעור כפי שמופיע בסילבוס. המטלה תתחלק לשני חלקים – החלק הראשון: סיכום קצר (בין 5-6 שורות, כ-3-4 משפטים), יכלול את עיקרי הדברים מתוך המאמר; החלק השני: יש לכתוב שלוש כותרות שמדגישות את הנושא/סוגיה שבלטה מבחינתך במאמר, כאשר תחת כל כותרת יש לרשום דיון / תובנה המסבירים את הכותרת בהתייחס לתכני הקורס (התרשמות אישית, תובנות ודעה אישית).

* דוגמא להגשה ניתן למצוא באתר הקורס

הנחיות למטלה מס' 3 – ניתוח סרטונים בסוגיות רב תרבותיות:

הכנה: עליכם. ן לצפות בכל הסרטונים של סליחה על השאלה לקראת שיעור רב תרבותיות. יש לבחור שניים מתוך הסרטונים אליהם יש לך חיבור אישי אותם רצוי לצפות שוב ולרשום הערות על דברים שהיו משמעותיים ביותר.

תיאור המטלה:

1. על סרטון אחד יש לכתוב ולנתח את האתגרים שעולים מתוך הסיפורים בסרטון. לפחות 3 אתגרים.
2. על הסרטון השני יש לכתוב רפלקציה (שיקוף) של הקשר האישי שאתה מוצאת לדברים שנאמרו בסרטון. אפשר גם לבחור את אחת השאלות שהופיעה בסרטון ולענות עליה מנקודת מבטך האישית. העבודה בהיקף של עמוד אחד בלבד ומחולקת לשני חלקים – כל אחד של חצי עמוד. שימו לב שעל העבודה להיות עשירה ורלוונטית ויש אפשרות שתהיה גם יצירתית – קחו את ההזדמנות לכתוב משהו מהלב!

בהצלחה!

דרישות להגשת המטלות: היקף הסיכום - עמוד אחד מודפס בגודל פונט 12, ברווח 1.5, שוליים ברירת מחדל של תוכנת Word

את הקובץ יש לשמור עם **שם מלא של הסטודנט, תעודת זהות ומס' המטלה/ שם השיעור**.

לדוגמא: אבי אברהם 123456789 מטלה 5

מועד הגשה אחרון: **08:00 בבוקר** ביום ראשון בשבוע שמסומנת בו מטלת הגשה
ההגשה תתבצע באמצעות מערכת ה-Moodle. לא יבדקו ולא ינתן ציון לעבודות שישלחו במייל.

הנחיות מטלת סיום הקורס:

עליכן **למצוא סיפור/כתבה** על התמודדויות של צוות סיעודי בזמן מלחמה. בחלק הראשון יש לכתוב את הסיפור במילים שלכם בין 5-6 שורות (לציין מקור הסיפור אם זה כתבה עם קישור לאתר הכתבה; שמעתם מאחרים, פודקאסטים, מתוך ספר וכו').

בחלקה השני יש לחבר עם 3 סוגיות/נושאים שנלמדו במהלך הקורס כאשר תחת כל נושא יש לרשום דיון/תובנה בהתייחס לתכני הקורס כולל התרשמות אישית.

בחלקה השלישי יש לרשום מה אתה לומד מהדמות שעלתה בסיפור וכיצד אתה רואה את עצמך כאחות לעתיד בעקבות סיפורי האחים והאחיות שעלו בסיפור.

היקף: עמוד וחצי בגודל פונט 12, ברווח 1.5, שוליים ברירת מחדל של תוכנת Word
תאריך הגשה: יקבע בהמשך